

MAURICE GILBERT

Posojilo, miloščina, poroštvo¹

Sir 29,1-20

Besedilo, ki ga obravnavamo, tvori literarno enoto ne glede na ureditev poglavij 26-29. To nas ne bi smelo presenetiti, če se spomnimo, da že Sir 8,12-13 med seboj povezuje posojilo in poroštvo:

Ne posojaj človeku, ki je mogočnejši od tebe; če pa že kaj posodiš, imej za izgubljeno.

Ne jamči več, kakor premoreš; če pa že jamčiš, bodi pripravljen dolg poravnati.

Dvojni distih namiguje na to, da se poglavje 29,1-20 ukvarja predvsem s posojilom in poroštvom, ter da je miloščina (29,8-13) dodana tema, kar bomo tudi pokazali. Celovitost odlomka zaznamujeta predvsem njegov začetek in konec. Dejansko se glagola iz 28,26a.b ponovita v 29,20b: »pazi nase, da ne boš propadel«.

POSOJILO

Besedilo, ki govori o posojilu (29,1-7), je sestavljeno iz dveh delov: prvi ima obliko zapovedi (29,1-3), drugi pa obliko opisa (29,4-7).

Prve tri vrstice (29, 1-2a) zadevajo posojilodajalca, medtem ko naslednje tri (29,2b-3) nagovarjajo posojilojemalca. Vrstica 29,2 ima

osrednjo vlogo: v njej se srečamo s pojmom »bližnjega«, ki se pojavi že v 29,1a (pred tem pa v 28,2.7) in označuje ali prejemnika posojila (29,1a.2a) ali posojilodajalca (29,2b.5b); pojavi se tudi pojem »časa« (29,2a.b.3b.5c.e) in »potrebe« (29,2a.3b), vendar gre za potrebo prosilca, medtem ko je čas vezan tako na potrebo (29,2a.3b) kot na vračilo (29,2b.5c). Preprosto povedano, Sirah spodbuja k posojanju in k vračilu posojila: tako posojilodajalec kot posojilojemalec prejmeta pozitivne nasvete.

Naslednjih sedem distihov (29,4-7) predstavlja sliko, ki jo dobro uokvirja kontrast med »mnogimi« nerahločutnimi posojilojemalci (29,4a) in »mnogimi« možnimi posojilodajalci, ki oklevajo (29,7a). Vrstici 4 in 7 predstavljata sintezo, vrstici 5 in 6 pa opisujeta, kaj se pri posojilu običajno dogaja. Ko človek pride prosit za posojilo, je ves meden, poln spoštljivosti in lažne ponižnosti (29,5a-b), ko pa bi moral denar vrniti, nabira razloge in opravičila, zakaj denarja še ne more vrniti (29,5c-e). Kako se na to odzove upnik?

Ali doseže, da mu je vsaj delno povrnjeno in bo v tem primeru povrnjeno polovico imel za naključno najdbo, ker se tako redko zgodi, da upnik dobi nazaj svoje posojilo, da celo delno povračilo ni pričakovano (29,6a.b). Ali pa upniku ne uspe dobiti nazaj denarja, niti delno ne: posojilo je popolna izguba, povrhu pa si bo z razpravljanjem in poskusi, da bi svoje posojilo vendarle dobil nazaj, še nezasluženo nakopal sovražnika (29,6c.d): poprej tako spoštljiv in ponižen izposojevalec bo zdaj upniku vračal le s kletvijo, zmerjanjem in prezirom (29,6e.f). Kdo bi se potem čudil, da tako malo ljudi posoja? Strah jih je, da bi jih kdo po nepotrebem oropal (29,7).

Kakšen je Sirahov nauk? Nedvomno je treba vrniti, kar smo si sposodili, v nasprotnem primeru je to rop. V vrstici 21,8 meni, da je še huje:

Kdor zida hišo s tujim denarjem,
je kakor tisti, ki napravi kamenje na
lasten grob.

Vendar hkrati uči, da je treba znati posojati, da je to dejanje miloščine, h kateremu spodbujajo zapovedi in odloki v Tori. Ne čudi se, da je upnikov malo, saj so povračila tako redka. Posojilodajalec sprejme določena tveganja, ki pa prihajajo predvsem iz posojilojemalca, kadar je ta brez sramu. Vendar v tem primeru slednji tvega še veliko več, kot pravi Sirah v 18,33:

Ne postani berač z gostijami na izposojen
denar,
ko nimaš nič v mošnji.

Takšno okoriščanje bo preprečilo vračilo in nezadovoljni upnik se ne bo dal več speljati na led. Zato zvesti posojilojemalec vrne denar v dogovorjenem času in si s tem zagotovi, da bo v vsakem času našel novega upnika, če bi bilo to potrebno (prim. 29,3). V tem je pravi nauk. Sirah razume, zakaj upniki neradi posojajo, in to tudi pojasni: ali gre dejansko za posojilo ali za rop? Posojilojemalec mora izkazati zvestobo dani besedi.

V tem splošnem okviru Stare zaveze naj spomnimo, da je Tora prepovedala posojanje na obresti (2 Mz 22,24; 3 Mz 25,35–38; 5 Mz 23,30). Samo v 5 Mz 23,21 je tujcu dovoljeno posojati na obresti. Znano je tudi, da so sosednja ljudstva posojala na obresti, ki so bile velikokrat zelo visoke. Kljub vsemu Izrael ni vedno upošteval zapovedi postave. Ezekiel pravičnemu, ki ne posoja na obresti in ne odira (18,8.17), nasproti postavlja krivičnega, ki posoja na obresti in odira (18,3). Jeruzalem obdolži takšnega ravnanja (22,12). V Prg 28,8 grozi:

Kdor povečuje svoje imetje z obrestmi in
podražitvami,
ga zbira za tistega, ki ima usmiljenje z
revnimi.

Krivični naj ne bi mogel uživati bogastva, ki si ga je nepravilno pridobil (prim. Job 27,16–17; Prd 2,26; Sir 14,3–4). Psalm 37,21.26 nasproti postavlja krivičnega in pravičnega:

Krivični si izposoja, a ne vrača,
pravični pa je usmiljen in daje. /.../
Ves dan je usmiljen in posoja.

Psalm 112,5 pa ponavlja:

Dobro je možu, ki je milostljiv in posoja.

Jasno je, da ta pravični, ki bo lahko šel v Gospodov šotor na sveti gori, »svojega denarja ne daje za obresti« (Ps 15,5). Uganemo lahko, da odnosi med posojilojemalcem in upnikom niso najboljši, saj, kakor pravi Prg 22,7:

Bogati ukazuje revežem,
kdor si izposodi, je hlapec upniku.

Jeremija pa toži (15,10):

Nisem posojal in niso mi posojali,
vendar me vse preklinja.

Večina teh besedil, ki jih Stara zaveza posveča posojilu, razkriva izvirnost Siraha.

Pri obravnavi posojila brez obresti, kakor ga zapoveduje Tora (Sir 29,1b), svojo analizo razvije bolje od vseh prejšnjih svetopisemskih piscev. Samo psalm 37,21 na kratko omeni dolžnika, ki ne vrača denarja.

MILOŠČINA

Če upnik veliko tvega, pa miloščina (29,8) oziroma po hebrejsko 'pravičnost' – nasprotno – prinaša same koristi; zato jo Sirah spodbuja brez zadržkov. Sir 29,8–13 je torej nasprotje 29,1–7.

Prve tri vrstice (29,8–10) tvorijo prvo celoto. Sirah v njih ponavlja zapoved postave (29,9a: prim. 5 Mz 15,7–11): revež (29,8a), siromak (29,9a) je »brat« in »prijatelj« (29,10a: prim. 5 Mz 15,11); gre za bližnjega v stiski. Zapoved trikrat obnavlja v pozitivnem smislu: bodi potrpežljiv, popustljiv, pomagaj in izgubi denar. Nato negativno: ne pusti ga čakati, ne puščaj ga praznih rok, naj tvojega denarja pod kamnom ne uniči rja. Na začetku osrednje vrstice (29,9) beremo o dveh temeljnih vzgibih: »zaradi zapovedi« in »kadar je v pomanjkanju«.

V bistvu Sirah pravi, da je bolje denar izgubiti tako, da ga preprosto damo ubogemu, kot da ga izgubimo, ker ga posojilojemalec ni vrnil. Posojilo se lahko vrne, če je posojilojemalec zvest dani besedi, kar je redko; miloščina že v začetku izključuje vsakršno vračilo.

A neko vračilo vseeno obstaja in Sirah mu posveti naslednje tri vrstice (29,11–13). V vsaki je osredja zamisel izražena v drugem delu: zaklad, ki ga boš daroval v miloščino, »ti bo bolj koristil kakor zlato« (29,11b), kajti miloščina »te bo rešila iz vsakršne nesreče« (29,12b): »zate se bo bojevala proti sovražniku« (29,13b). Takšno vračilo lahko pričakuje tisti, ki velikodušno daje miloščino: pridobil si bo prijatelje, ki ga ne bodo zapustili, kakor to stori nezvesti izposojevalec.

Različice so to interpretacijo še podkrepile. Tako v 29,11a namesto grškega »Ravnaj s svojim zakladom po zapovedih Najvišjega« (ῥέξ τόν θησαυρόν σου κατ'ἐντολάς ὑψίστου), sirščina prevaja »Deni zase na stran zaklad

dobrotljivosti in ljubezni«. V 29,12a je v latinščini: »zakleni svojo miloščino v srce ubogega« (*conclude elemosynam in corde pauperis*), medtem ko v grščini beremo: »v svoje zakladnice zaklepaj usmiljenost« (σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς ταμείοις σου). Izvor razlike med staro latinsko in grško različico ostaja skrivnost. Po vsej verjetnosti grška verzija besedo πηκισμα prevaja kot shramba, zakladnica, vendar podobna, redka beseda πηκισμα pomeni ubog (prim. Sir 4,3; 30,14). Je imel prevajalec iz latinščine drugo grško različico od teh, ki jih podajajo rokopisi?

Prvi vrstici odlomka 29,11 in 12 se v grški različici zdita dopolnjujoči: zaklad, ki ga predstavljajo srebrniki (29,10a), mora biti porabljen, in lastnik je povabljen, da ga porabi v skladu z zapovedmi Najvišjega, kar nas znova vrne na 29,9a; da bi to lahko storili, mora v zakladnicah nekaj biti, da lahko človek daje miloščino. Navadno so zakladnice denarja služile ali za obrambo ali za napad, se pravi za ščit ali kopje. Sirah pa pravi, naj ne bo tako. Denar, ki ga bomo hranili za miloščino, bo namreč prinesel več dobička. Kdor je velikodušen do ubogih, si bo pridobil prijatelje, ki ga bodo podpirali v težkih življenjskih preizkušnjah.

Za miloščino je Sirah uporabil hebrejski izraz חַסְדִּים, ki pomeni pravičnost. Ta ne označuje le pokončne drža, ampak včasih tudi dobrohotnost, dobrotelnost oziroma natančneje, delanje dobrih del. Zato je v Septuaginti preveden z grško besedo ἐλεημοσύνη, iz katerega tudi izhaja latinska beseda za miloščino. Kljub temu ἐλεημοσύνη označuje vsako dobrotelnost do revnih, tako na primer usmiljenje do ostarelega očeta (Sir 3,14). Vrniti zastavo ob sončnem zahodu, da njen lastnik leže spat s svojim plaščem, je ἐλεημοσύνη (5 Mz 24,13). »S pravičnostjo odpravi svoje grehe in z usmiljenjem do revnih svoje krivice!« reče Daniel kralju Nabukadnezarju (Dan 4,24). In ta pravičnost je v grščini označena z besedo ἐλεημοσύνη. V sodobnem jeziku miloščina pomeni denarni dar, ki ga milostno damo ubogemu. Sir 29,8–13 pa je edino svetopisemsko besedilo

v hebrejščini, kjer je ta ideja jasno izražena. Celo v Tob 4,7–11.16–17; 12,8–10 so mišljeni bolj darovi v naravi kot v denarju.

Prejemnik je revež, siromak (Sir 29,8a.9a); hebrejsko עני in דל. Vendar 29,10a pojasnjuje, da je »brat in prijatelj«; ti dve besedi lahko beremo vzporedno v Sir 7,12 in še prej v Job 30,29; Prg 17,17 in Ps 122,8: vedno s hebrejskima besedama אח in ער; V grščini najdemo dvojico še v Sir 7,18 in 33,20. Miloščine se ne deli nerazločljivo vsakemu siromaku, ampak samo bratu in prijatelju: iti mora za so-narodnjaka. Poleg tega se zdi, da Sir 12,3 poziva, naj ne dajemo miloščine grešniku, ki sam noče dajati vbogajme. Vendar v 7,32–33 kliče, da naj radodarnost doseže vse žive v stiski, brez omejitev. Naj bi Sirah pri tem izključil tujca? Hebrejsko besedilo 11,22 kaže, da ne, čeprav vrstica, ki našteva »tujca, priseljenca, inozemca, ubogega« ne govori o miloščini.

Kar zadeva dobiček, ki ga velikodušen človek lahko dobi z dajanjem miloščine, Sirah ostaja zelo splošen v 29,11b.12b.13. V širšem pomenu dobrih del, ki je v njegovi knjigi najbolj pogost, prizna, da to dejanje »pravičnosti« izbriše grehe (3,30), da mu bo Bog dal plačilo (16,14a), da bo ta »pravičnost ostala iz veka v vek« (40,17). Po Tobitu 4,10; 12,9 nas ἐλεημοσύνη rešuje smrti, očiščuje vsakega greha in zagotavlja dolgo življenje. Tudi v 29,11–13 bi Sirah lahko omenil podobne koristi, a ker miloščino postavlja nasproti posojilu, ki ga prejemnik največkrat ne vrne, naš avtor morda misli bolj na podporo in pomoč, ki jo lahko delivec miloščine v primeru težav in nesreče prejme od ubogih, ki jim je pomagal.

Ko govori o miloščini, Sirah ne glede na vse torej k njej spodbuja in tako njegovi nasveti ne vsebujejo kančka zadržka niti previdnosti, medtem ko je zadržan, ko govori o posojilu (29,1–7) in kasneje o poroštvu (29,14–20).

POROŠTVO

Če skupaj s Smendom, Segalom, Skehanom in DiLello² v sirski različici 29,20a beremo »bodi porok svojemu bližnjemu«, potem je

odlomek 29,14–20 lepo zaokrožen in je v njem izražena tudi osrednja tema. Prve tri vrstice (29,14–17) tvorijo celoto, ki je posvečena predvsem prejemniku poroštva: pred upnikom tretja oseba jamči za povračilo dolga. Porok je »dober človek« (29,14a), ki se »zavzema« za druge (29,15) in je »dobrotljiv« (29,16) do dolžnika. Brezsramen dolžnik pa je tisti, ki svojega poroka pusti na cedilu (29,14b). Kdor je zanj jamčil pred upnikom, ga je rešil, zdaj pa se ne zmeni zanj; grešnik je (29,16) in nehvaležnega srca oz. razuma (29,17: δίανοια, verjetno prevedeno z רצון: Smend, Segal, Eku).³

Celoto zaznamuje tudi vpeljava glagola »zapustiti« poroka (29,14b.17). Na sredini se nahaja zapoved in njeno opravičenje: »Ne pozabljal na porokovo dobroto, saj je dal svoje življenje zate.« (29,15): osebno se je zavzel zate pri upniku.

Prvo Sirahovo sporočilo gre torej dolžniku, za katerega je tretja oseba jamčila. Dolžnik mora storiti vse, da bi sam poplačal svojemu upniku. Ne plačati upniku namreč pomeni poroka prisiliti, da to stori namesto dolžnika v dogovorjenem roku. Če je dolžnik slab človek, to izkoristi in se obrne stran od njega ter zapravi porokovo dobrotljivost.

Naslednje vrstice (29,18–20) pa druga za drugo opisujejo prevaranega (29,18) in prevarantskega poroka (29,19). Sirah sklene z dvojnimi pravilom v obliki antiteze, ki nago-varja poroka (29,20).

Povedano na kratko, najprej poudari naloge tistega, ki prejme poroštvo (29,14–17), in nato tveganja, ki lahko doletijo poroka (29,18–20).

Najprej tvega porok, ki ga prevara dolžnik (29,18). Neplačan dolg namreč lahko poroka, ki se je zavezal, da bo poplačal dolg v določenem času, celo uniči. To se je večkrat zgodilo: veliko pokončnih mož je ugonobilo, ko so bili poroki dolžnikom brez sramu. Njihovo življenje se je zamajalo in premetavalo jih je kot po razburkanem morju. Če je šlo za velik dolg, so ti mogočni možje vse izgubili in niso imeli druge izbire kot oditi v tujino. Bedo slednje Sirah opiše v 29, 21–28. Nekoč premožni poroki niso bili dovolj previdni.

Drugi se v iskanju dobička (kar je pomen grške besede ἐργολαβία) sami ponujajo za poroke (29,29). Za kakšne dobičke gre? Besedilo je glede tega nejasno. Ti ljudje so po Sirahu pokvarjeni. Za poroka bodo šli le pod pogojem, da jim dolžnik v zameno obljubi plačilo v denarju ali dobrinah. Vendar so takšne prakse podobne posojanju na obresti ali zastavljanju in jih bodo pripeljale pred sodišče, saj Tora takšno početje prepoveduje. Povedano drugače, takšne ljudi bo sodišče zavrnilo na njihove stroške.

Biti pošten porok je torej tvegano dejanje, kadar je dolžnik plačilno nesposoben ali – še huje – kadar na njegovo insolventnost celo računa. Biti nepošten porok in pričakovati dobiček je prav tako tvegano, saj ga glede tega lahko doleti kazen.

Zato Sirah (29,20) svetuje in po eni strani poziva k poroštvu, vendar v skladu z možnostmi, da poroka v primeru plačilne nesposobnosti dolg ne bi uničil, po drugi strani pa poziva k previdnosti in poštenemu ravnanju, da na račun dolžnika ne bi prišel v nasprotje z zakonom.

Sirah torej poroštvu ne nasprotuje. Opozarja le, naj bo dolžnik do svojega poroka pošten in naj slednji ne bo ne naiven ne željan nepoštenega dobička.

Naša interpretacija se ne ujema z razlago H.-M. Weila,⁴ ki v vrstico 29,16 uvaja upnika. Pridružujemo se klasičnim razlagalcem, ki verjamejo, da je grešnik dolžnik brez sramu do svojega poroka. Weil izraz ἐργολαβία razume v tehničnem smislu »podjemne pogodbe«; splošen pomen dohodka in dobička je tudi dobro izpričan (prim. Diodor Sicilski, 2,29). Weil spet misli, da je grešnik, o katerem govori 29,19, upnik, a skupaj z drugimi razlagalci menimo, da gre za poroka.

Sirahova izvirnost pride do izraza, če ga primerjamo z drugimi svetopisemskimi besedili, ki govorijo o poroštvu tretje osebe. Spomnimo, da porok ukrepa le, kadar ima upnik pravico zaseči imetje plačilno nesposobnega dolžnika. Porok lahko rubež zaustavi tako, da sam poplača dolžnikov dolg. Porok

tako učinkovito zavaruje upnika. Dogovor med dolžnikom, porokom in upnikom je sklenjen takoj, ko se dolžnik zaveže, da bo upniku poplačal dolg. Takrat upnik in porok drug drugemu »ploskneto v roko«, kar je bila sodna praksa, s katero se je porok zavezal, da bo jamčil za dolžnika (prim. Prg 6,1; 11,15; 17,18; 22,26).

Če Tora ne govori o poroštvu, pa ga knjiga Pregovorov omenja na več mestih in lahko domnevamo, da so poroštvo v Izraelu že dolgo uporabljali. Vsa besedila so poroštvo nena-klonjena. Morda najmlajši odlomek Prg 6,1–5 poroku veleval, naj dolžnika – naj bo rojak ali tujec – tako dolgo nadleguje, dokler mu ne vrne dolga. Vendar starejši pregovori izražajo enak odpor do poročstva, kadar je dolžnik tujec (11,15; 20,16 = 27,13) ali kadar je samo bližnji (17,18). Prg 22,26–27, ki v *Amenemopovi modrosti* nima vzporednice, ne dela nobenih razlikovanj. Izraelovi modreci so poroštvo odsvetovali zato, ker je bilo preveliko tvegavanje, da bi upnik zasegel premoženje poroku, namesto da bi ga zasegel insolventnemu dolžniku: upnik bo poroku vzel obleko (Prg 20,16 = 27,13) ali celo njegovo posteljo (22,27).

SPLOŠNE UGOTOVITVE

Sirah je že v 8,12–13 povezal posojilo in poroštvo. V 29,1–20 sta obe temi ločeni z odlomkom o miloščini. Kljub temu pa je med posojilom in poroštvom kar nekaj podobnosti. Po eni strani je Sirah obojemu bolj naklonjen kot stari pregovori, v katerih med enim in drugim ni povezave. Po drugi strani pa Sirah tako pri posojilu kot tudi pri poroštvu in v nasprotju z miloščino vzporeja dolžnosti dobrotnika in prejemnika: posojilodajalca in posojilojemalca ter dolžnika in poroka. Pri miloščini pa spodbudne nasvete prejme samo dobrotnik.

Zelo verjetno ti trije načini pomoči bližnjemu v stiski zadevajo denarne težave: to je jasno izraženo že pri miloščini (29,10). Vendar v tem primeru prejemnik od Siraha ne prejme nobenega navodila. Besedilo, ki je

posvečeno miloščini (29,1–20), je postavljeno v sredino in na neki način presega drugi dve besedili prav z dejstvom, da Sirah v njem ne izrazi nikakršnega zadržka. Lahko rečemo, da ima Sirah veliko raje miloščino kot posojilo ali poroštvo.

Položaj besedila o miloščini, ki je za besedilom o posojilu, pa lahko pojasnimo tudi s povezavo, ki jo predhodna svetopisemska besedila delajo med posojilom in miloščino.

Dajati in posojati sta kljub vsemu dve popolnoma različni dejanji in sta na več mestih vseeno označeni za lastnosti pravičnega: Tako Ps 37,21b.26.a:

Pravični pa je usmiljen in daje.
Ves dan je usmiljen in posoja.

Enako v Ps 112,5a.9a:

Dobro je možu, ki je milostljiv in posoja.
Razsul je, dal je ubogim.

V Prg 19,17 pa je celo rečeno:

Kdor je usmiljen s siromakom, posoja
Gospodu,
povrnil mu bo njegovo delo.

Pri tem pa ne moremo določiti, ali gre pri slednjem izključno za posojanje ubogim. Lahko bi razumeli tudi, da je miloščina revežu posojilo Gospodu, ki ga bo slednji zagotovo vrnil.

Teh nekaj navedkov vsekakor kaže na etični in celo verski doseg posojila in poročstva. V nasprotju z njimi gre v Prg 22,7 za preprosto opazovanje družbene resničnosti:

Bogati ukazuje revežem,
kdor si izposodi, je hlapec upniku.

Morda pa ta pregovor ni le prisposoba!

Vrnimo se k Sirahu. Če meni (29,1), da je posojilo dejanje usmiljenja, izposojevalec ni predstavljen kot revež, ampak preprosto kot nekdo, ki »je [pomógł] potreben« (29,2a.3b).

Drža izposojevalca, kakor ga opisuje Sirah, je pretanjena, če ne celo realistična, predvsem pa je kruta. Posojilojemalec je poln lažnivosti in celo neupravičene hudobije. Enako velja za dolžnika, ki ima resnično velikodušnega poroka.

Glede miloščine pa je ravno obrnjeno, Sirah na to gleda le z vidika darovalca. Revežu ni namenjen noben nasvet in nobena presoja. Tukaj se Sirah v nasprotju z napisanim o posojilu in poročstvu izogiba, da bi prejemnika kakor koli očrnil. V tem se nam njegovo besedilo o miloščini pokaže v novi luči.

Poskusimo iti še dlje, čeprav bomo s tem morda pokazali na omejenost našega jeruzalemskega modreca. Izposojevalec in dolžnik, ki ima poroka, sta prikazana predvsem kot slaba človeka. Nazadnje ugotovimo, da Sirah v teh zadevah, tudi kadar gre za miloščino, govori s stališča bogatega, ki posoja, ki daje poroštvo ali miloščino. Ne pride mu na misel, da sta izposojevalec in dolžnik, ki ima poroka, dejansko poštena, a iskreno ne moreta poplačati dolgov. Njegov socialni čut je dokaj omejen (prim. Lk 6,34–35).

Kar zadeva posojilo, Sirah zaostaja celo za Neh 5,10–12, ki velja za prvi primer odpisa dolga. Posojilo se tu preprosto spremeni v dar in postane miloščina do resnično revnih izposojevalcev. Je bil Sirah s tem, ko je višje ovrednotil miloščino, podobno občutljiv kot Nehemija? Morda, vendar tega ni jasno izrazil.

Sirahova modrost se umešča v določeno družbo in nagovarja posameznika. Sirah ne obravnava vloge države pri posojilih, miloščini in poročstvu. Kaj bi rekel danes v naši globalni družbi, kjer bogati in revni niso več samo posamezniki, ampak kar cele države, če ne celo celine, ene bogate, druge revne? Danes je presenetljivo velika skupina držav v razvoju v položaju, ko bogatim državam niso zmožne vrniti dolga. Včasih premožne države pri zasebnih ali poldržavnih podjetjih jamčijo za države, ki so postale plačilno nesposobne. Podoben sistem, kakršnega opisuje Sirah, obstaja torej tudi danes na svetovni ravni, v katerem imamo dolžnika, upnika in poroka.

Kaj lahko v tem kontekstu pomeni Sirahovo sporočilo? V bogatih državah, ki so v vlogi posojilodajalca, upnika ali poroka, so vse številčnejši glasovi, ki kličejo, naj se revnim državam dolg odpusti. Ohranjanje sistema posojila in vračila bo gospodarske sisteme revnih držav potisnilo v še večje težave. Odpis dolga, tudi delni, za odgovorne s socialnim čutom postaja vse bolj prepričljiva rešitev. Gospodarstvo bogatih držav bi moralo ubrati to pot, ki jim bo sicer prinesla i'''zgubo, vendar bi s tem svetovnemu ravnovesju dali priložnost in dosegli spoštovanje dostojanstva revnih držav.

Odpisati dolg pomeni zapustiti sistem posojila in vstopiti v sistem pravičnosti, kot bi rekel Sirah. Naš izraz 'miloščina' izhaja iz grškega pojma sočutja. V hebrejskem jeziku je to sočutje, ki ga danes tako pogosto potrebujemo, dejanje pravičnosti. Sirah ima reveža za »brata in prijatelja« (29,10). Mar v današnjem globalnem svetu ne velja enako za revno, insolventno državo in bogato državo, ki posoja ali je porok?

Zdi se mi, da lahko prednost, ki jo Sirah daje pravičnosti in se danes v nekem minimumu izraža v humanitarni pomoči, danes aktualiziramo. Lahko bi nas vodila k spodbujanju, da bi bogate države začele odpisovati dolgove revnejšim državam. Tako bi bilo pravici zadoščeno.

Prevedla: Jasmina Rihar

-
- ¹ Maurice Gilbert, »Prêt, aumône et caution: Siracide 29,1-20,« *Ben Sira : recueil d'études = collected essays*, Uitgeverij Peeters, Leuven 2014, 165–175.
 - ² Prim. R. Smend, *Die Weisheit des Jesus Sirach*, Reimer: Berlin 1906, 261; M. H. Segal, ספר בן סירא השלם, Keter Press: Jeruzalem 1972, 179; P. W. Sekhan – A. A. Di Lella, *The Wisdom of Ben Sira* (AncB, 39), Doubleday: New York 1987, 372.
 - ³ Prim. Smend, *Weisheit*, 260; Segal, ספר, s. 179; *Ekumenski prevod Svetega pisma, Stara zaveza*, Cerf – Pastirji in Modri: Pariz 1975, 2165, op. d.
 - ⁴ H.-M. Weil, »Gage et cautionnement dans la Bible (Zastavilo in poroštvo v Svetem pismu),« *AHDO* 2(1938) 171–241, 226–232.